

Излази уторком, четврком и суботом.

ПРЕДПЛАТА: на Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тромјесечно Д 40;
на Италију мјесечно лира 6; по-
једини број 30 центелима. Огласи
по цјенику. Поједини број Д 150.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.

Одговорни уредник: Шпиро Ђакић.

Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Година I.

ШИБЕНИК, субота 16. децембра 1922.

Број 27.

DVE SEŠENICE.

Revizija Vidovdanskog Ustava se uvek do-
vodi u vezu sa takozvanim hrvatskim pitanjem.
Hrvatska javnost nije zadovoljna sa današnjim
Ustavom, ona traži bezuvetno njegovu reviziju.
Hrvati tvrde da je Ustav stvoren ne samo bez
njih, nego i protiv njih. Zato su oni i povelj
protiv režima opštu borbu, tako oštru, da je ona
često dobivala karakter jedne protudržavne i
protunarodne borbe. Prema tome bi se moglo
uzeti, da je Vidovdanski Ustav srpski ustav,
jedan ustav, koji je direktno uperen protiv
Hrvata.

Ovo, međutim, nije tačno. Vidovdanski
Ustav je građen u opštenarodnom duhu, po njemu
je stvorena jedna srpsko-hrvatsko-slovenačka
država sa vrhovnim državnim organima u Beo-
gradu, a izdijeljena na samoupravne oblasti. Ako
je suviše vlasti centralizovano u prestonici, a
uska samouprava data oblastima i ako je to
rdavo, od toga će šteta imati koliko Hrvati to-
liko isto i Srbi. Što Srbi vode u državi glavnu
reč, to nije zato, što je Beograd prestonica ili
što njima neki ustavni paragrafi idu na ruku. To
je samo zato, jer su Srbi politički jači od Hrvata.
Srbi nisu krivi što ih ima dvaput više nego
Hrvata i što je prema tome njihov glas dvaput
važniji, a dosad, radi apstinencije Hrvata, i triput
važniji.

Da današnji ustav nije neki srpski ustav,
koji privilegije naročito Srbe, najbolje se vidi
po tome, što on sadrži u sebi neke odredbe,
koje gadjaju baš Srbe. To su one odredbe, koje
propisuju, da se administrativna podela na oblasti
u Bosni i Hercegovini ima da izvrši unutar do-
sadanjih granica te naše pokrajine. Na taj način
ostaje i dalje Drina granicom između Bosne i
Šumadije; na taj način je sprečeno, da se iz
Bosanske Krajine i susedne Gornje Krajine ne
stvari jedna velika Srpska Krajina. Paragraf koji
sadrži ove odredbe nazvan je „turski paragraf“,
jer je donesen na zahtev naših Muslimana. Bo-
sanski muslimani su forsirali donošenje ovoga
paragrafa i njegovih famoznih odredbi, držeći se
pogrešne pretpostavke, da će njihova politička
jačina biti u bosanskim oblastima a ne u Narodnoj
Skupštini. Pored svoje protusrpske oštrice, ta
odredba je ruglo za narodno jedinstvo, ona se
kosi sa principima o modernoj podeli zemlje,
zbog nje je i vladina administrativna uredba
manjkavo stvorena. Ipak je srpska radikalsko-
demokratska koalicija primila taj protusrpski
paragraf, jer je imala pred očima općenarodne
ciljeve, jer je htela da bezuvetno očuva državno
jedinstvo.

Tako je radila dosadanja državotvorna ko-
alicija. Kako će, međutim, raditi nova koalicija,
koja se tek stvara od kongresista i blokša? Već
se sad vidi da će ona ići drugim putem. Pretpo-
stavljajući da se nezadovoljstvo Hrvata mo-
že otkloniti, jedino revizijom Vidovdanskog
Ustava, ljudi koji stupaju u tu novu koaliciju,
najviše govore o reviziji Ustava, oni na njoj
najviše rade. Kako su hrvatski nezadovoljnici
potpuno plemenski zadodeni i kako se popušta-
njem i revizijom Ustava hoće baš njih da zado-
voljni, logično izlazi, da će ta revizija imati
plemenski karakter i da bi išla u korist jedino
hrvatskog plemenskog individualizma i ničega
više.

Ali na čiju štetu? Interesantno je da re-
vizionaši o tome malo govore. To je, međutim,
najvažnije pitanje u čitavoj reviziji. Ako se da-
našnji opštenarodni Ustav hoće da revidira u
korist jednoga plemena, ne samo da se tim ruši
princip narodnog jedinstva, nego se čini šteta
drugome plemenu. Konkretnije govoreći, stvar
stoji ovako: Srbi i Hrvati žive pomešano na
polovini državne teritorije, Srbi i Hrvati imaju
pored jedne nacionalnosti svaki svoju posebnu
plemensku individualnost, najzad Srbi i Hrvati
nisu se mogli da slože pri organizovanju ove
zajedničke države i radi toga je izbio oštar spor,
radi toga je došlo do nezadovoljstva Hrvata.
Prema tome izlazi, da bi se ovo nezado-
voljstvo moglo ukloniti samo na račun Srba.
Kad bi se to i moglo izvesti, šta bi se tim do-
bilo? Mesto hrvatskog nezadovoljstva, dobili bi,
još opasnije srpsko nezadovoljstvo.

Jasno je da na takav način niti vredi oba-
viti reviziju Ustava, niti se može tako izglati
srpsko-hrvatski spor. Izgleda da revizionaši nisu
s tim načisto. Jedni govore o maloj, neznačajnoj
reviziji; s takom ne bi Hrvati bili zadovoljni.
Drugi traže veliku, opsežnu reviziju; s takom
opet ne bi Srbi bili zadovoljni. Jedni nude male
koncesije plemenskom individualizmu, drugi
traže da se jedno pleme odlikuje i stavi iznad
naroda. I jedni i drugi se u glavnom slažu u
tome, da revizija mora voditi obzira o plemens-
koj tradiciji i oseljivosti.

Međutim, revizionaši zaboravljaju, da ovaka
revizija, koja se izvede u plemenskom stilu, ima
dve sečenice, ona je oštra s obe strane. Ne može
se revizija tako obaviti, da Hrvati s njom samo
dobiju, a Srbi da samo izgube. Ako Hrvati traže
da se revizijom menja opšte narodni karakter
ustava i uvaži njihova plemenska samostalnost,
onda i Srbi imaju pravo da traže sebi iste kon-
cesije. A tada moraju pasti neke ograde, koje
su smetale Srbima da prave oblasti kakve bi za
njihovu plemensku samostalnost bile najbolje.
Jednom rečju, onda se mora ukinuti famozni
„turski paragraf“, kojim se uvažavaju pokrajins-
ke granice iz doba Franje Josipa i onda se
moraju zabaciti stare granice Hrvatske i Slavo-
nije. Da li revizionaši o tome misle ne znamo,
ali znamo da o tome malo govore.

Kako se revizija ustava traži iz plemenskih
razloga, ona se može i sprovesti samo po plemenskim
načelima. To znači kidati sa starij
istorijskim pravima, sa starij pokrajinskim gran-
nicama i njenim autonomijama. Ne samo da bi
stare pokrajine morale dobiti sasvim novu fizio-
nomiju, nego bi postale sasvim nove oblasti na
pr. Srpska Krajina od Kupe do Ukline i Bačko-
Sremska oblast. Drukčija revizija se ne može
sprovesti. A da li bi Hrvati, — revizionaši bili
s takvom revizijom zadovoljni? Jako sumnjamo.
Šta više, mi držimo da bi se oni ratišljali takve
revizije i da bi radije pristali i na Vidovdanski
Ustav nego na jedan konzekventno plemenski
sproveden ustav.

Zato oni, koji žele da se izglati srpsko-
hrvatski spor, bolje je da i ne govore o reviziji
današnjeg ustava. Ta revizija ima dve sečenice
pa se mogu da poseku baš oni, koji misle da će
nešto dobiti revizijom. Na taj način bi mogli
mesto plemenskog spora da dobijemo plemenski
rat.

Najbolje je ne dirati u Vidovdanski Ustav!
Kakav je takav je, on ima jednu eminentno do-
bru stranu: da je opštenarodan. On je jednako
dobar i jednako štetan za sva plemena. Ako je
istina da je današnji režim protuhrvatski, to nije
usled Vidovdanskog Ustava, nego usled apsi-
stencije Hrvata. Kad bi svi hrvatski poslanici
bili u parlamentu, oni bi baš pomoću današnjeg
ustava bili toliko moćni, da bi onemogućili svaku
vladu, koja ima protuhrvatske tendencije.

Prema tome revizija današnjeg ustava nije
potrebna i revizionaši mogu svoju pasiju sa re-
vizijama primetiti na zakon o oblasnim samo-
upravama i na uredbu o administrativnoj podeli
zemlje.
(„Samouprava“).

Положај међу демократима.

Данас је јасније него икада да у демо-
кратској странци постоје две, и то потпуно
опречне, струје. Ових задњих дана ове су се
две струје најбоље манифестовале, особито
приликом гласања о резолуцији клуба. И на
тему тога гласања, ми ћемо сада, према по-
дацима, иронијети снагу сваке од тих двеју струја,
а према вођама тих струја назваћемо те
две групе.

Приблџивџевци.

Андрија Радовић, Валеријан Приблџивџић,
Већеслав Вилдер, Вјесколав Куковец, Воја Мар-
инковић, Павле Маринковић, Глигорије Бо-
жовић, Грегор Жерјав, Драгољуб Тодоровић,
Душан Вуксан, Душан Кеџмановић, Ђорђе
Бранковић, Ђорђе Поповић, Едо Лукинић, Жар-
ко Јакишић, Иво Матић, Иван Крстељ, Јован
Вулетич, Миле Јелић, Коста Кумануди, Коста
Тимотијевић, Лазар Грујић, Манојло Сокић,
Милаш Марковић, Милан Пантелић, Милан
Приблџивџић, Живота Лазаревић, Жива Јанка-
чић, Милан Поповић, Милан Ж. Јовановић,
Милош Бокшан, Мустафа Салихбеговић, Пера
Марковић, Света Поповић, Светозар Приблџи-
вић, Светозар Мијатовић, Срђан Будисавље-
вић, Тома Рудић, Хинко Кризман и Тома Ми-
лић, Свега 42.

Давидовићевци.

Против резолуције а за г. Давидовића,
гласали су ови: Грга Анђелиновић, Видосав
Стевановић, Воја Вељковић, Глигорије Ана-
стасијевић, Димитрије Чичевић, Драгутин Пе-
лић, Драгутин Пешић, Душан Стевић, Жика
Видановић, Жика Рафајловић, Иван Рибар,
Илија Шуменковић, Јања Константиновић, Јо-
ван Магочевчић, Крста Марковић, Абдул Хик-
мед, Љуба Давидовић, Љуба Трандафиловић,
Др. Миливоје Јовановић, Милош Радосављевић,
Милорад Алексић, Михајло Поповић, Павле
Чубровић, Радосав Агатовић, Сефедин-бег
Махмутбеговић, Славко Шећеров, Светислав
Митић, Трајко Аршић, Тихомир Нешић. Свега 30.

Од гласања су се издр. Драгутин Рајко-
вић, Светозар Ђорђевић и Стојан Стевановић-
Пашалица, који су иначе познати као Давидо-
вићевци и крећу се увек у њиховом друштво.
Они су присуствовали и засебним конферен-
цијима Давидовићеваца, и никад се нису из-
давали. Присуствовали су и на поверљивом
састанку код „Лепа Катарине“. Држи се да су
се уздржали од гласања због тога што се нису
хтели замерити г. Приблџивџићу, али најављују
приватно да ће ићи и даље уз Давидовићеву
групу.

Одсутни.

За време гласања били су одсутни: Александар Јовановић, Јурај Кучић, Јосип Рајнер Милан Радојковић, Милан Ројц, Милош Поповић, Миле Перунич, Риста Несторовић, Светозар Дичић, Спасоје Вуксановић, Тодор Божовић, Свеха 11.

Од ових одсутних рачуна се да је 6—8 уз г. Давидовића а да су остали уз г. Прибићевића. Према томе би од Д. 86 посланика г. Прибићевић између 45 и 47 а г. Видовић између 39 и 41.

Кралј за народно просвећивање.

Прilikом своје свадбе Нjegово Величанство Кралј Александар изволио је одредити из својих средстава један милион динара, као фонд за народно просвећивање и одлучио је давати сваке године 300.000 динара за награде и помоћи оним грађанима наше краљевине, који ће се својим примером или радом у народу истаћи у моралном просветном, васпитном и здравственом подизању нашег троменог народа Срба, Хрвата и Словенаца.

У своме писму од 8. јула о. г. упућеном председнику министарског Савета Кралј је уступио дворској канцеларији организацију ове установе, која је изабрала одбор Краљевог фонда за руковање овом фондацијом. У одбор су ушли г. г. Sava Урошевић, Богдан Гаврилчић, Aleksa Belić, академици и професори универзитета, те шеф дворске канцеларије. — Овај одбор отпочима одмах свој рад и позива све оне особе, које се интересују за рад одборов и желе учествовати у њему, и треба им икакво обавештења, да се обрате директно на овај одбор: а обрати ли се одбор на њих да му изајасне на сусрет, како би могao најбоље извршити поверени му задатак.

Адреса је: Одбор Краљева фонда у Београду, у Краљевској Канцеларији.

Што се Радић надао?

Између некадашњих пријатеља и другова у Хрватском блоку, развила се сада борба по новинама, па једни другима износе разне агоде и незогаде. Тако сада народни посланик др Карло Хајалер, бивши радићевац, одговарајући у „Покрету“ на нападаје, који су против њега изашли у „Хрвату“, вели међу осталим: „Стјепан је Радић казао: „Дође ли Карло Хабзбург у Беч, ми ћемо с њим преговарати“. Мате је Дринковић добро чуо ове ријечи и примио их без просвједа“. Ево овако сада говори др. Хајалер о својим некадашњим друговима!

Кратке вјести.

Однос странака у Нар. Скупштини. Radikali имају 92 посланика, демократе 85, југословенска странка (г. дра А. Корошца) 28, земљорадничка 23, Spahina muslimanska група 14, muslimanska група г. Maglajčićа 10, социјалисти 10, словенска кметјиска странка 8, народна seljačka странка 7, republikanska 3, народне социјалисте 2, дисиденти демократски 8, дисиденти radikalski 3, група г. St. Protićа 2, дисиденти земљорадника (G. Mih. Avramović 2, nezavisni 1 (Dr. A. Trumbić, nacionalisti (Ribarčeva странка) 1; изван парламента: Radičева seljačka земљорадничка странка 48, Hrvatska Zajednica 11, Frančkovi 3; poništeno 58 комунистичких mandata.

Школски празници. Министарство Просвете raspisalo је правилник о празнованују празника у основним средњим и стручним школама. Према томе правилнику празници су подељени на државне и црквене. Државни празници су 1. децембра као дан Уједињења, 17 децембар, дан краљевог рођења, Ђиро и Медодије (24 мај) и Видовдан (28 јуна). Црквени празници за православне ученике су: Неделја, Велика Госпојина, Митров дан, Арандајов дан, Sv. Nikola, Božić (од Badnjeg дана до 3 дана Božićа залујчно), Nova Godina, Bogodavljenje, Sv. Sava, Blagovesti, Uskrs (од Velikog Petka до 3 дана Uskrsa залујчно), Đurđev-dan Spasovdan и други дан Duhova.

Поможите „Просвјету“!

Писмо из Београда.

Политичко-парламентарна ситуација.

У Београду, 13. децембра.

Унутрашња политичко-парламентарна ситуација није се, од часа отварања владине кризе, ни по чему побољшала. Она је још и сада и тенка и нејасна. Изгледало је да ће одлука Демократског Посланичког Клуба утицати обилно на њено разбистривање. Међутим, догодило се баш супротно. Иако је одлука била и необично јасна у доста категорична, додуше у оцени прошлог деловања левичара клупских прилично неистинита, ипак она није рапчистила односе у Клубу, нити отклонила политичке диверзије сасвим супротне одлуком постављеној линији примене и чувања постојећег Устава. Још одлука није стигла до свију странкиних чланова и присталица, а г. Давидовић намењује са г. Радићем поздравне телеграме и овоме обећаје пуну своју сарадњу на пољу ревизије, боље рећи, полазећи с г. Радићева гледишта, обарања Устава и подиравња државних темеља. И под таквим околностима, са условима демократа да учествују у влади сразмерно целокупној снази „компактног“ демократског посланичког клуба, г. Пашић би трдео да образује радни коалициони кабинет!

Задатак мисије г. Пашића необично је тежак, управо немогућ. Последан себи и својој јасно обележеној политици, г. Пашић не може и не сме да узме у комбинацију и оне демократске елементе, чија је политика противна његовој политици и чије су намере према евентуалној његовој влади изражене у јавно учињеној изјави не само о не помагању такве владе, него и о ставу противу ње, па и противу обавеза самог демократског клуба за случај кад би се влада образовала из коалиције с њим. Док демократски посланички клуб стоји на гледишту своје компактности и свог јединства и на тој основи тражи и хоће споразум и образовање пословне владе са радикалима, а с друге стране левичари клуба са г. Давидовићем на челу отворено азузимају став противан политици споразума, дотле је и тај и такав споразум немогућ и влада из таквог споразума илузорна. То је бар јасно и политичким лаицима!

Неразумљива је и чудновата политика демократског посланичког клуба и према томе целе демократске странке! Једна странка, на наравно, и посланички клуб који из ње излази, скуп је људи истих политички погледа и начела. У демократском клубу има, међутим, група разних, па чак и супротних, погледа и начела. Да ли се код таког стања уопште може говорити о неком јединству и некој компактности? У толико мање, што свако на своју руку хоће да води политику и неће да се покорава одлукама мајине.

Својом непаметном и недржавничком политиком посланички демократски клуб довео је себе у један и тежак и незавидан положај. Да би се што тачније формулисао тај положај треба нарочито нагласити једну неприродност карактеристичну за чисто национално-патриотски менталитет средине у којој се јавила, да је инспектор политике скретања левичара демократског посланичког клуба познати београдски биргсмајстор г. Воја Вељковић и да су му сарадници у томе г. Пећић, несубјени министар нарочите владе у Београду за време окупације, П. Анђелић и други. Одиста је необјашњиво, што људи, чија је политика и прерата ишла за тим да омете консолидовање земље, могу и данас, после свега онога што су били пре и за време рата, односно за време окупације, јер су они сви остали под окупаторском управом, и данас воде реч у нашем јавном животу и имају предсудан утицај на

рад читаве једне странке са претензијама чистог и неоклањавог патриотизма! И ако се данас противу тога буну патриотска свест оних који су се сасвим zaloжили за добро земље и њен успех у прошлом рату, има их доста који то квалификују политиком атака на демократску странку. Међутим, чишћење би било највише у интересу те странке, а и у интересу морала и земље.

Кад се све ово узме у оцену, онда је лако створити закључак о томе, да ли г. Пашић сме примити комбинацију коалиционе владе са демократским клубом као целином. С левичарима тога клуба не може, јер они, осим тога што им дају директиву г. Вељковић и другови отворено унапред азузимају став противу владе. У томе је незога са демократским клубом. Али демократски клуб има и своју незогаду. С радикалима као целина не може а Радићевци с њим, док је у њему г. Прибићевић, неће. Очигледно је, дакле, да је дволична политика довела демократски клуб у изолован положај. И у том положају он ће остати или док не прими једну политичку линију или док се не разгрупише, дакле почета, према политичким начелима група у њему.

Из овакве политичке ситуације само је један излаз: изборна влада и набори. Могу се покушати и друге комбинације, што је врло вероватно, али ће све пропасти. Најпосле ће се морати прихватити једна могућа солуција.

Бројавне и телефонске вјести.

Око sastava владе.

Pašić повратио mandat. — Davidović i Radić.

БЕОГРАД, 16. У четвртак, како је било и предвиђено, г. Pašić повратио је Nj. V. Kralju поверени му mandat за sastav владе. До сада Kruna није ником поверила mandat.

БЕОГРАД, 16. Овамо се очекује dolazak Lorkovića, изасланика Hrvatskoga bloka, који, како се тврди, donosi специјалне поруке Radićа Davidovićу. Овај dolazak Lorkovića тумачи се time, што су пријатељи Davidovića, čim су čuli, да је Pašić повратио mandat за sastav владе, javili у Zagreb, да је mandat поверен Davidovićу, да raspusti parlament и raspíše izbore. По privatnim вјестима се zaznaje, да је и по трећи put поверен mandat Pašićу. У свим политичким клубовима opaза се извјесна nervoza. Сви žele да се kriza razvije normalno, како би одредили своје држање. То особито важи за klerikale, kmetijske и seljački народни клуб. Све мање групе не žele сада izbore, те би свака од njih уста врло rado у сваку владу, која би прихватила неке njihове zahtjeve.

Jučer послје podne održao је radikalni клуб sjednicu, koju је sazavao Pašić, да би još jednom upitao клуб о koalицији са demokratima. Сви су једнодушно stali на гледиште, да се са demokratima не може више raditi zajedно, dok се situација у njihovом клубу не rascišti. Послје те odluke isključena је mogućnost, да će бити sastavljena poslovna vlada.

Jučer у 11 sati и по bio је г. Pašić поновно kod Kralja, а послје toga primio је у predsjedniштву vlade Ljubu Jovanovića, Velizara Jankovića и Stojadinovića.

Jučer prije podne održao је dem. клуб svoју sjednicu, на kojoj је raspravljao о današnjoj политичкој situaciji. Sjednica је trajala до 1 sat p. podne. Donešena је rezolucija koja као и sve dosadašnje demokratske rezolucije не doprinosi apsolutno ništa rascišćavanju у njihovом клубу.

Пољска и наша Краљевина.

БЕОГРАД, 17. Г. Пашић примио је слиједећи телеграм из Варшаве: „Благодарем искрено Вама као и кр. влади, на љубазним ријечима и жељама, које сте ми управили, стало ми је, да Вас увјерим, да ћу имати увијек на срцу пољске, за равнот најсрданнијих односа између Пољске и наше херојске отаџбине“. Нарутовић, председник пољске републике.

Мир у Бугарској.

БЕОГРАД, 16. Најновије вијести из Бугарске потврђују, да је у Бугарској успостављен потпуни ред и мир и да нема нагледа, да се понове скори догађаји слични оним у Ћустендилу. Што више сељачки су својсти тако организовани, да је искључена могућност антидржавне акције, коју води реакционарни блок против Стамболијског.

За пријатељске односе с Бугарском.

БЕОГРАД, 16. Синоћ је министарство спољних посала извјестило председника бугарске владе, да је вољно пристати на предлог Стамболијског, који је учинио приликом свог боравка у Београду, наиме, да се установи једна мјешовита комисија, између наших и бугарских делегата, који ће ликвидирати и ријешити све спорове, између наше Краљевине и Бугарске. Нарочито ће се обратити пажња македњуушем комитету, а и мјестима, гдје је неправедно повучена граница. Ова одлука наше владе, даје могућност, да се пријатељски односи с Бугарском могу полако развјетати.

Кредит код Нар. Банке.

БЕОГРАД, 16. Данас се саветовао управни одбор Нар. Банке о одлукама за кредит, који су донесене јучер. Кредит од Нар. Банке могу добити само протоколиране фирме уз потпис трију лица, а старим познатим фирмама даваће се кредит и са два потписа на пословне мјенице.

Комунистички покрет у Италији.

РИМ, 16. Услјед одлуке III. Internationale у Москви, талијанске партије социјалиста, максималиста и комуниста склопиле су једну јединствену комунистичку партију, те Џиновјев има да постане чланом управног одбора. Та нова партија завистиће директно од Москве. Ово је изазвало велико орогчење у редовима талијанских фашиста, те није искључено да ће ускоро доћи до поновних крвавих sukoba између фашиста и комуниста.

Из Ирске.

ЛОНДОН, 16. Британске чете дефинитивно су напустиле Дублин. Прије него су се повукле из Дублина, сукобиле су се са редовитим ирским трупама и ту су погинула 3 ирска војника, док их је 11 рањено. Мртвих има и у редовима британских трупа.

Одлковање књижевника, умјетника и јавних радника. На предлог Умјетничког Одјеленја Министарства Просвјете били су одиковани многи књижевници и умјетници. Од Далматинаца одиковани су: орденom св. Save III stepena Ivan Rendić vajar; орденom Белог Оrlа V stepena Ivo Čipiko, Marko Car, Blagoja Bersa kompozitor; орденom св. Save IV stepena: Josip Hatze, Mihovil Nikolić, Stevan Bešević, Emanuel Vidović; орденom св. Save V stepena: Josip Kosor, Petar Dobrović, Krešimir Baranović, Jelisaveta Miše, Kamilo Tončić, Tomo Popović.

Осигурање кућне служинчади. Позилву се она лица која још нису пријавили овом ureду своју кућну служинчад за осигурање за служб бољести и несреће, да то чим прије учине, еда избјегну законским послједicama ради propуста пријаве. Окружни Уред за осигурање радника у Splitу. Експозитурa Шибеник.

Крух поклопио. I опет се cijena kruhu povisila за pola dinara по kg, а cijena да sada stoji kg. bijelog kruha 7 din., а crnog 6.

Градске вијести.

Proslava Kraljevog rođendana. У slavu rođendana Nj. Vel. našeg Kralja Aleksandra I. sutra će се služiti у базилици Sv. Jakova у 10 i по sati svečani Tedeum а у pravoslavnoj crkvi svedено blagolarenje у 11 sati. Овај је dan одређен као државни празник. — Večeras од 6—9 sati ženska zdruга, priređuje у prostorijama kavane Istra čanjku, из sudjelovanje орхестре šibenske filharmonije и tamburaškog zbora ratne морарице. Sutra је jutра građanska glazba obilazi grad, у 11 i по pr. podne izveštje birani program. У večer pak diletansko društvo „Sokola“ у svojim prostorijama priređuje zabavu на kojoj će između ostalog dati и šaljivu igru „Izbračica“ од K. Trifkovića. Опцина је вечеру с четвртак издала lijep proglas, у kom pozivlje narod, да на što dostojniji način proslavi дан rođenja svoga јunačkoga Kralja, prанунка velikoga Karadora.

Zapračeni. Из razloga osobne sigurnosti zapračeni су odavle Homme Oskar pok. Ivana у općinu pripadnosti Knin и Crnko Katica pok. Dorda из razloga moralnosti у općinu pripadnosti Lekenici (Sisak) са zabranom povratka у ovu općinu за 2 godine.

Parobrodarske vijesti. У petак по podne pripio је из Engleske велиki parobrod „Alfa“ (6000 тона) krcat ugljena за Sufid.

Kako čitamo у talijanskim novinama ministarstvo у Rimu, naredilo је да се obustavi linija Trst-Korčula (parobrod Roma), и linija Venezia-Bari, što су је вршили parobrodni društva Puglia. Objе су ove linije ticale Šibenik.

Rekruti rođeni g. 1899. imaju да се prikažu у opć. uredu soba br. 4 dne 3. januara 1923. Sutraдан 4. јannara bit će prevedeni к окружној команди. Ovim се mijenja ranija naredba по kojoj су rekruti morali да се prikažu općini 1. јanuara.

Izobilje ribe. Ovih је dana naša ribarnica prepuna svakovrsne ribe. Од ponedjeljka до četvrtka ulovljeno је у šibenskom konalu oko 47 kvintala samih palamida и то у Mandalini 10, у Primoštenu 30 и у Grebašćici 7. У našu је ribarnicu došlo 17 q., у Zagreb је odveženo 669 kg. а ostalo у Split и drugdje. У četvrtak је bilo uhvaćeno 18 kvintala ostale sitne ribe.

Uza sve izobilje ribe, cijene су ipak previsoke, kg. palamide stoji 10 din., kao и kg. mesa. А то је за naše prilike preskupo.

Главни Задружни Савез.

Задругарство, не узимљући у обирах фамилијарне Задруге, као економске и културна установа, није давно поникло код нас. Оно се појавило као устук и обрана од насртљивости капитализама, које је настојало, а и данас у најачкој мјери настоји, под разним облицима, да исцлине наш народ у његовим најширим масама, користећи се његовим стањем, у коме га придржавају непросвијетелост и заосталост економско-културна.

Иако се је оно дошкан појавило у нашем народу, Задругарство, које проповиједа једнакост, солидарност, међусобну љубав и поштење у животу и раду, дакле и имајући у виду сасвим нешто друго, него што има капитализам, као противник капитализма и његовог морала, брзо је ухватило коријена и разгранало се у нашем народу, који по својој природи крије у себи све нужне елементе, што их задругарска етика захтјева.

Стога није никакво чудо ако ми данас можемо да набројимо у нашој Отаџбини, у Краљевству Срба, Хрвата и Словенаца, до близу пет хиљада Задруга, разног имена и типа, су неколико стотина хиљада организованих задругара.

Рат је спречио да Задруга Идеја бујно расте и пореметио је њен правилан развој. Поратни морал, из које се породила болесна жеља за угаслим богаћењем, устао је као страшна друштвена зараза и устремно се да пригуши и угуши Задругарство.

Успркос овом настојању капиталистичке немани, Задругарство, које није само социјална установа, већ и највише хришћанске етике, не да одољева навалом свог непријатеља, већ је успјело да се организује и за офанзиву против болесној струји индивидуалног јачања, на штету широких маса пољопривредника.

У нашој Отаџбини, по ослобођењу и уједињењу нашем у државу Краљ. СХС, постојало је дванаест разних Савеза Задруга. Истакнути преставници свих ових Савеза, а највише врло добро да се само удруженим силама може успјешно провести борба против постојећег социјалног ала, против постојећег економског режима и његовог морала, порадиле су, те се је образовао у Београду Главни Задружни Савез, у који су ступили сви Савези, који постоје у нашој Отаџбини.

Гл. Задр. Савез појављује се сад као нови и врло јаки фактор у нашем социјалном животу. Његов ја задатак да пропагира задружне идеје и да их брани и чува у чистоти.

Сједиште Управног Одбора Глав. Задр. Савеза и његова Главна Скупштина и Конгрес, што су се одржали 8, 9. и 10. децембра о. г. у Splitу, доказују оправданост његове егзистенције и важност његова мисионерства.

За тродневног једнодушнoг, интензивног и најобилнијег рада узети су у претрес многи економски проблеми, од чијег повољног ријешења у великој мјери зависити ће и ријешење економске кризе, у којој данас пливамо.

Претресен је и Нацрт Закона о Привредним Задругама, коју је написао задругар г. Милош Штиблер, начелник у министарству Природе. Овај ће закон, кад буде редигован у чистом задругарском духу, бити јака подлога и чврст темељ, на којем ће се наше Задругарство да развија.

Претресен је и нацрт закона о порезима. Пошто су у овај закон унијете одредбе, које много терете наше привредника и спречавају његов економски развој, а које нијесу у складу са хигијеном, закључено је да Гл. Задр. Савез, као тумач свих Задруга, подуме нужне мјере да се исте уклоне и замијене другима, сагласним са интересима пољопривредника.

Одмах по ослобођењу и уједињењу, иташтем опажено је да се задругарство не може, према својој снази, да развија и то услед помањакња једне централне установе, која би, увијек у задругарском духу, вршила финансијске функције у корист својих чланова. Задругарство не може да се ослони на Банке, јер су све оне упућене на спекулацију и на експлоатацију своје клијентеле. Ово стоји у дијаметралној противности задружном духу и раду. Ради овог закључено је да се уз Гл. Задр. Савез у Београду оснује „Централна Кредитна Задруга“, са не мањом главницом од 10 милиона динара, која ће доићи да оснује и своје филијале при обласним Савезима.

На Конгресу одржато је неколико предавања: О развоју задругарства у Далмацији; О произвођи вина и винској кризи у Далмацији; О поморском рибарству итд. Најважније и са највише интереса саслушано је врло важно предавање г. М. Аврамовића, оца задругарства код нас Срба, О виноградарским задругама.

Овај и овакв тродневни задругарски рад у Splitу једна је свијетла тачка у нашем народном животу. Он доказује да је сасвим могуће да се ми Срби, Хрвати и Словенци сагласно као браћа, да као такови третирамо врло важне проблеме и да дођемо до коначних закључака, а да не дође ни до личних, ни до партијских, а још мање до шовенско-племенских размирица и борби, и истицања неких њихових посебних трајбина и интереса.

Конгресу су судјеловали најбољи и најјачи преставници задружне идеје Српско-Хрватско-Словеначког народа: гг. М. Аврамовић, Др. Полак, министар, Др. Корочец, министар, К. Главнић, министар, Др. О. Франгеш, универс. професор, Пушњак, Б. Перин, Стј. Јурић, универс. професор, Мрмоља, Милош Штиблер, начелник мин. Природе, Р. Гаљас, Јос. Суца, К. Крстаковић, М. Николић, Др. Бервалди, И. Античевић, Ајановић и други.

Ови и овакови задругари, који су знали да задругарство подигну до апотозе народног јединства, знати ће и имати ће моралне снаге да поведу наше задругарство путем, који води остварењу његових крајњих идеала.

П. К. К.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

У претешкој жалости, која нас је снашла у осми дан нашег доласка губитком наше премиле и никад непрежаљене супруге, мајке, саскрве и бабе

ХРИСТИНЕ,

г г колеге, мјесни учитељи, пријатељи, знаници и грађани пружише нам такве и толике доказе искрене љубави и топлог саучешћа, трешећи нас, похађајући милу покојницу у болници и латим праћећи ју до хладног гроба, да ојањена срца наша свакоме напоше кадра нијесу да оаду дужну благодарност; стога нека ју наволе примити овим путем.

Никако не можемо, а да не најавимо особиту и најдубљу благодарност честитој породици свешт. Милана Маџуре, која нас је, у крутој несрећи, дању и ноћу похађала, храбрила и у свему при руци била. Исто тако харили дугујемо и племенитој породици Др Марка Кожула, која је на црни глас смрти одмах похитила, да се ув нас нађе, љуту бол ублажи, понуди и одар покојничини вјецнем украси. Хвала кот лијечнику Др Монгани и г г лијечницама мјесне покрајинске болнице, који уложише све своје знање, да покојницу отргну на чељусти немиле смрти. Хвала и вјецито пријазне браћи свештеницима: прот. ставрофору Стевану Јавору катихети, Кости Крстановићу пароку и Милану Маџури члану Консисторије, који покојницу до вјечне куће испратише, опојаше и сахранисе. Свама опет од срца хвала, а од Свештиснега плата!

У ШИБЕНИКУ, 15. децембра 1922.

Ожалошћена породица прот. кат. Вељка Милића
за се и родбину.

JAVNA ZAHVALA.

Prigodom smrti naše nezaboravljene supruge i majke

Herme Kramer roglj. Müller

izrazujemo svoju najsrdačniju hvalu svima prijateljima i znancima, koji nam u teškoj tuzi ublaživaše boli.

Hvala svima onima, koji vijencima okitiše njene zemne ostatke i brojnim užešćem ispratiše ju do zadnjega počivališta, iskazavši joj time zadnju poštu.

Šibenik, 14. decembra 1922.

Josef Kramer

upravitelj Šumsko Industr. Pred. D. D.
sa djecom.

НОВА ШТАМПАРИЈА

ШИБЕНИК

Штампарија је снабдевена свим модерним хрватским и латинским писменима, те врским стројевама на електрични погон. — Прва на израду све званичне и трговачке тискарнице, те остале радне спадајуће у графичку струку. — Складите тискарница за српске православне цркве и парох. звања. — Израдба брза и точна.

NOVA ŠTAMPARIJA

ШИБЕНИК

Štamparija je snabdjevena svim modernim hrvatskim i latinskim pismenima, te vrskim strojevima na električni pogon. — Prva na izradu sve zvanične i trgovačke tiskarnice, te sve ostale radnje spadajuće u grafičku struku. — Skladiste tiskarnica za srpske pravoslavne crkve i parohijska zvanja. — Izradba brza i točna.

Чок и Манојловић

фабрика црквених воштаних свећа
Шибеник (Далмација).

Израђује црквене воштане свеће сваке величине. — Специјална израда свећа са натписима:

„Ко Крсно Име слави оном и помаже!“ и
„Мир Божји, Христос се роди!“

**JOSIP JADRONJA
ŠIBENIK**

Agencija ovlaštena od Ministarstva za Socijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

za Buenos Aires Talijanskih lira 900.—

za New-York Dolara 105.—

Za sve daljnje upute kao i za vozne karte obratite se

Agenciji Jadronja - Šibenik.

„ВЕДОМИН“

руски хранљиви препарат, патентиран у нашој држави, дозвољен од Министарства Народног Здравља, одобрен од Врховног Санитетског Савета, сјајним резултатима уведен у лечничкој пракси.

Емулсија Ведомин препоручује се у свим случајевима плућних болести, туберкулозе, скрофулозе и малокрвности.

Паста Ведомин ненадокнадива је за ојачавање слабог и изнуреног организма, особито код слабоуваге и рахитичне деце.

На продаји у свим болним апотекама у држави.

За обавештења и поручбе обратити се на:

**Лабораторијум „Ведомин“
БЕОГРАД, Ђурјево брдо.**

24 - 0

Uspješno se oglašuje u „Dalm. Radikalu“

**КОНОБА СТАРОГ
ДЕСЕРТНОГ ВИНА „МАРАШТИНА“**

и Спумантног вина (Шампањац)

ВАСО ЧОК и ЛОВО ПАКЛАР ШИБЕНИК (Далмација)